

Режим захисту неповнолітніх у Франції

Protection of minors mode in France

Інна Яніцька

Ключові слова:

захист прав неповнолітніх у Франції, режим захисту неповнолітніх, опіка, законна адміністрація, сімейна рада.

Key words:

protection of minors in France, mode of protection of minors, ward, legal administration, family council.

Можна стверджувати, що світова глобалізація вплинула на рівень і форми закріплення прав дитини. Їх стандартизація й детальне нормативно-правове регулювання в окремих сферах, зокрема у сфері опіки та піклування, на сьогодні є визначальним показником ставлення й високої поваги до прав дітей.

Генеральна Асамблея ООН 20 листопада 1989 р. одноголосно прийняла Конвенцію про права дитини¹, яка не лише розвиває, а й конкретизує положення Декларації про права дитини², утверджує визнання дитини частиною людства, недопустимість її дискримінації, примат загальнолюдських цінностей і гармонійного розвитку особистості.

До спеціальних міжнародних документів у сфері охорони й гарантування прав дітей на регіональному рівні можна віднести Європейську конвенцію про здійснення прав дітей від 25 січня 1996 р.³ Її предметом у найвищих інтересах дітей є підтримка їхніх прав, надання дітям процесуальних прав та сприяння здійсненню ними цих прав шляхом забезпечення становища, за якого діти особисто або через інших осіб чи органи проінформовані й допущені до участі в розгляді судовим органом справ, що їх стосуються.

У Європі величезного прогресу в галузі визнання прав дітей було досягнуто із часу прийняття Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини, проте залишаються значні проблеми. Більше одного із чотирьох дітей ростуть в умовах зубожіння й соціальної ізоляції. Є безпрецедентна кількість дітей із числа мігрантів і біженців, які надходять до Європи (багато хто без супроводу); досі більше півмільйона дітей розміщуються в спеціалізованих установах, що суперечить усім стандартам у галузі прав людини⁴.

Улаштування дітей-сиріт і дітей, які залишились без піклування батьків, є однією з нагальних проблем у сфері захисту прав дитини. Існують різноманітні наукові концепції можливих шляхів улаштування дітей цієї категорії як у міжнародній, так і в українській правовій доктрині. Близькість законодавства України та багатьох європейських країн у регулюванні правовідносин з опіки й піклування як форми влаштування дітей зумовлена витоками такого регулювання з норм римського права. Водночас з урахуванням політичного, соціального й економічного розвитку різних держав норми законодавства про опіку та піклування були трансформовані.

Механізм правового регулювання встановлення опіки чи піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, розуміється як послідовний ланцюг зміни окремих правових явищ, таких як норма права, поява юридичного факту, виникнення прав та обов'язків, що існують у пра-

¹ Convention on the Rights of the Child. Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 44/25 of 20 November 1989 entry into force 2 September 1990, in accordance with article 49 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>.

² Declaration of the rights of the child [Proclaimed by General Assembly Resolution 1386(XIV) of 20 November 1959. This was the basis of the basis of the Convention of the Rights of the Child adopted by the UN General Assembly 30 years later on 20 November 1989. The Convention on the Rights of the Child was entered into force on 2 September 1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unicef.org/malaysia/1959-Declaration-of-the-Rights-of-the-Child.pdf>.

³ European Convention on the Exercise of Children's Rights [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/160>.

⁴ Eurochild Conference 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.eurochild.org/fileadmin/public/02_Events/2016/Eurochild_Conference/programme_eurochildconf2016.pdf.

вовідносинах із встановлення опіки й піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, реалізація цих прав та обов'язків, а за необхідності – їх захист. Провідне місце в механізмі правового регулювання посідає його нормативна основа. Тому для всебічного дослідження правової природи та особливостей встановлення опіки й піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, в Україні та подальших шляхів розвитку цього правового інституту з урахуванням руху нашої держави в європейський простір доцільним є аналіз законодавства країн Європи, зокрема Франції, що регулює зазначені суспільні відносини.

Основною структурою захисту дитини у Франції є сім'я, у якій вона народилась і повинна мати можливість розвиватись. Французьке законодавство та більшість фахівців виступають за максимально тривале перебування дитини в кровній сім'ї. Навіть коли виникає гостра необхідність переміщення дитини в прийомну сім'ю через виникнення небезпеки для неї, вважається за необхідне підтримувати зв'язок дитини з кровними родичами.

Опіка й піклування у Франції виступає як інститут охорони та захисту прав неповнолітніх. Охорона й захист особистих і майнових прав неповнолітніх здійснюється комплексом заходів, що утворюють інститут опіки. Загалом у праві країн континентальної Європи опіка призначається щодо неповнолітніх дітей, які втратили батьків, у таких випадках: якщо батьки позбавлені батьківських прав чи дієздатності та не можуть представляти неповнолітнього в майнових та особистих немайнових відносинах; якщо здоров'я, безпека чи моральність неемансипованої неповнолітньої особи знаходяться в небезпеці; якщо умови її виховання серйозно скомпрометовані; якщо на неї не поширюється батьківська турбота. Усі правові норми про опіку розміщені в Цивільному кодексі Франції (далі – ФЦК)⁵.

У французькому праві всі норми щодо опіки розміщені у ФЦК. У другій половині ХХ ст. інститут опіки у Франції набув досить значних змін: у текст кодексу було внесено істотні поправки й доповнення. При цьому значну частину норм про опіку, що нині містяться у ФЦК, становлять положення публічно-правового характеру. Активні доопрацювання норм щодо опіки у ФЦК відбулись в останні два роки.

Варто зазначити, що відповідно до ст. 388 ФЦК неповнолітньою визнається фізична особа будь-якої статі, яка ще не досягла віку 18 років. Статтею 43 Закону щодо захисту дітей від 14 березня 2016 р. № 2016-297⁶ ст. 388 ФЦК було доповнено трьома пунктами, які стосувались, зокрема, застосування окремих методів (рентгенологічного дослідження кісток, оцінки віку з огляду на пубертатний розвиток первинних і вторинних статевих ознак) для визначення віку дитини за відсутності дійсних документів, що засвідчують особу. У цій нормі зазначено, що рентгенологічний метод дослідження може бути використаний лише за рішенням суду та за наявності згоди особи. Результати таких досліджень, які повинні бути вказані в межах похибки, не можуть бути використані для визначення віку самостійно, якщо особа є неповнолітньою. Сумнів має приносити користь людині.

Відповідно до ст. 388-1 ФЦК під час розгляду будь-якої справи за участю неповнолітнього враховується його думка. Водночас під час слухання неповнолітнього в справі він не набуває статусу сторони судового процесу. Суддя виступає гарантом того, що неповнолітній належним чином поінформований про своє право бути вислуханим та отримати допомогу з боку адвоката.

Відповідно до ст. 17 наказу від 15 жовтня 2015 р. № 2015-1288⁷ з 1 січня 2016 р. набула чинності ст. 388-1-1 ФЦК, яка містить норму, відповідно до якої неповнолітнього в усіх актах цивільного життя, за винятком випадків, коли законом вимагається неповнолітньому діяти самостійно, представляє законний адміністратор.

⁵ Code civil [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGI-TEXT000006070721>.

⁶ LOI № 2016-297 du 14 mars 2016 relative à la protection de l'enfant [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do;jsessionid=2F563493CA7AB3121C5A40CDB38AA25B.tpdila10v_3?cidTexte=JORFTEXT000032205234&idArticle=LEGIARTI000032205892&dateTexte=20160316.

⁷ Ordonnance № 2015-1288 du 15 octobre 2015 portant simplification et modernisation du droit de la famille [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do;jsessionid=2F563493CA7AB3121C5A40CDB38AA25B.tpdila10v_3?cidTexte=JORFTEXT000031319729&idArticle=LEGIARTI000031322338&dateTexte=20151016.

Варто звернути увагу на те, що загалом відповідно до нового закону № 2016-297, який спрямований на зміцнення й удосконалення закону № 2007-293 від 5 березня 2007 р.⁸ щодо реформи захисту дітей, зазнали реформування основні три напрями охорони дитинства у Франції: покращення національного й місцевого управління захисту дитинства, безпечний шлях дитини у сфері захисту дітей, а також адаптація статусу прийомної дитини в довгостроковій перспективі⁹.

Було прийнято три декрети щодо реалізації закону від 14 березня 2016 р., що стосуються захисту дітей. Вони стосуються умов реалізації проекту для дитини, завдань і складу Національної ради з питань соціального захисту дітей, складу відомчого Наглядного органу щодо захисту дитинства¹⁰. Варто зауважити, що Національна рада з питань соціального захисту дітей відповідає за розробку національних керівних принципів уряду щодо політики захисту дітей, надання консультацій із будь-якого питання, пов'язаного із цією політикою, та оцінки здійснення державної політики щодо захисту дітей. Цей новий орган повинен також сприяти зближенню політики на місцевому рівні, дотримуючись при цьому свободи управління місцевої влади. Його місії, склад і функції визначаються постановою.

Статтю 1 закону № 2016-297 з питань щодо захисту дітей було виділено чотири рівні втручання держави щодо їх захисту:

- попереджувальні дії на користь дитини та її батьків;
- організація відстеження й аналізу обробки небезпечних (ризикованих) ситуацій для дитини;
- адміністративні рішення щодо захисту дитини;
- судові рішення, прийняті з метою захисту дитини.

Сьогодні у Франції існують три режими захисту неповнолітніх: законна адміністрація, законна адміністрація під судовим контролем та опіка.

Відповідно до режиму законної адміністрації, зокрема, видаються акти адміністративних (управлінських) дій, які не становлять невиправданого ризику для спадщини та не змінюють її природу. Один із батьків або обидва можуть виконувати адміністративні дії без необхідності отримати дозвіл судді з опіки. З 1 січня 2016 р. батько й мати можуть виконувати всі акти розпорядження майном неповнолітнього (ст. 388-1-1 ФЦК).

Другий режим застосовується, коли тільки один із батьків має батьківські права, коли один із них перебуває під режимом захисту або коли приналежність неповнолітнього встановлюється проти одного з батьків¹¹.

Дозвіл опікунського суду є необхідним, однак лише в разі розбіжностей між батьками та в таких конкретних випадках¹²:

- 1) приватний продаж нерухомості або бізнес-активів, що належать неповнолітньому;
- 2) користування комерційною власністю, яка належить неповнолітньому;
- 3) отримання кредиту від імені неповнолітнього;
- 4) дружнього обміну;
- 5) відмови від прав.

У питаннях управління компанією з індивідуальною обмеженою відповідальністю або корпорацією неповнолітні можуть виконувати лише певний перелік адміністративних дій, викладених в окремому акті та санкціонованих законними адміністраторами неповнолітнього (ст. 388-1-2 ФЦК). При цьому такий доз-

⁸ Loi № 2007-308 du 5 mars 2007 portant réforme de la protection juridique des majeur [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=980F21CE70B335471D4515E90D72E2E4.tpdila10v_3?cidTexte=JORF-TEXT000000430707&dateTexte=20070308.

⁹ Protection de l'enfant: les nouvelles dispositions issues de la loi № 2016-297 du 14 mars 2016 relative à la protection de l'enfant [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://oned.gouv.fr/system/files/publication/20160315_notedactu_loipe.pdf.

¹⁰ 10 Octobre 2016. Loi protection de l'enfant: les modalités du PPE, du CNPE et de l'ODPE précisées par décrets [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cnape.fr/fr/home.html>.

¹¹ Le régime de protection des mineurs – Compte-rendu de la réunion de la Commission "Famille" du barreau de Paris en date du 19 mars 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.avocatparis.org/system/files/worksandcommissions/famille_majeurs_vulnerables_19_mars_2015.pdf.

¹² Le régime de protection des mineurs – Compte-rendu de la réunion de la Commission "Famille" du barreau de Paris en date du 19 mars 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.avocatparis.org/system/files/worksandcommissions/famille_majeurs_vulnerables_19_mars_2015.pdf.

віл приймає форму приватного акта та містить перелік адміністративних дій, які можуть бути виконані неповнолітнім.

Водночас відповідно до цієї схеми законний адміністратор неповнолітнього призупиняє дію актів директорів компанії і повинен ініціювати запит на дозвіл від судді з опіки на розпорядчі дії щодо діяльності компанії, які торкаються прав неповнолітнього. Постанова від 22 грудня 2008 р.¹³ була прийнята на виконання закону від 5 березня 2007 р.¹⁴ та спрямовувалась на реформування нагляду за правами неповнолітніх. Вона спростила відмінність між актами розпорядження й адміністративних дій. Водночас труднощі виникають у тих компаніях, де менеджер (найчастіше батько неповнолітнього) відповідно до статуту виконує свої обов'язки, а захист прав неповнолітнього не передбачається в такому статуті. У таких випадках (зокрема, за необхідності отримання для компанії кредиту) суддя не має надавати дозвіл для здійснення запозичення, однак такий кредит може розглядатись як акт зuboжіння, який може завдати шкоди інтересам неповнолітнього. У випадках, коли в ході будь-якого судового розгляду інтереси неповнолітнього вступають у конфлікт із його законними представниками, суддя в справах опіки, відповідно до ст. 383 ФЦК, призначає спеціального управителя (адміністратора) для представлення неповнолітнього (ст. 388-2). Законом щодо захисту дітей від 14 березня 2016 р. № 2016-297 ст. 388-2 було доповнено пунктом такого змісту: «У межах процедури виховної допомоги спеціальний адміністратор, який призначається відповідно до частини першої цієї статті, повинен бути незалежним від фізичної або юридичної особи, яка представляє неповнолітнього, якщо така є».

Суддя в справах опіки та прокурор здійснюють загальний нагляд. Передбачається, що законні адміністратори, опікуни та інші опікунські органи повинні відповідати своїм функціям і надавати судді й прокурору всю необхідну інформацію. У разі невиконання відповідних вимог щодо цих органів суддя може прийняти відповідне рішення із встановленням штрафів згідно з французьким законодавством.

Опіка встановлюється тоді, коли батько й мати померли або позбавлені здійснення батьківських прав (ст. 390 ФЦК). Крім того, вона може встановлюватись щодо дитини, походження якої не встановлено. Водночас у ФЦК зазначається, що це не має впливати на питання, пов'язані зі службою соціальної допомоги для дітей.

У більшості випадків до судді в справах опіки звертається член сім'ї та повідомляє про своє рішення бути призначеним опікуном неповнолітнього. За таких обставин встановлення опіки суддя скликає сімейну раду, яка складається щонайменше із чотирьох членів. Реформа 2007 р. скасувала норму щодо шести членів сімейної ради¹⁵. Стаття 399 ФЦК вказує на те, що суддя «повинен уникати, наскільки це можливо, щоб залишити одну з двох гілок, з боку батька або матері, без представлення».

У ст. 397 ФЦК зазначено, що саме сімейна рада приймає рішення про зняття й заміну опікунів, а суд опікується самою сімейною радою. Суддя, якщо вважає за необхідне, може вжити забезпечувальні заходи в інтересах неповнолітнього.

Відповідно до ст. 398 ФЦК, навіть якщо є заповідальний опікун, опіка встановлюється на сімейній раді. Сімейна рада складається з принаймні чотирьох членів, у тому числі опікуна та наглядового опікуна, проте не судді (ч. 2 ст. 399 ФЦК). Членами сімейної ради можуть бути батьки та родичі батька й матері неповнолітньої та будь-яка людина, яка проживає у Франції або за кордоном і проявляє інтерес до дитини.

Сімейна рада функціонує під головуванням судді в справах з опіки. Її рішення приймаються шляхом голосування членів ради. Опікун або опікун-спостерігач не беруть участь у голосуванні. Рішення сімейної ради є недійсним у разі встановлення шахрайства, обману або за упушення суттєвих формальностей (ч. 1 ст. 402 ФЦК).

Сьогодні у Франції можливе апеляційне оскарження складу сімейної ради. Однак особливо негативним наслідком такого скарги є тривалість апеляції до Апеляційного суду, яка складає від 7 до 8 місяців,

¹³ Décret № 2008-1484 du 22 décembre 2008 relatif aux actes de gestion du patrimoine des personnes placées en curatelle ou en tutelle, et pris en application des articles 452, 496 et 502 du code civil [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000020017088&categorieLien=id>.

¹⁴ LOI № 2007-293 du 5 mars 2007 réformant la protection de l'enfance [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000823100&categorieLien=id>.

¹⁵ Loi № 2007-308 du 5 mars 2007 portant réforme de la protection juridique des majeur [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?jsessionid=980F21CE70B335471D4515E90D72E2E4.tpdila10v_3?cidTexte=JORFTEXT000000430707&dateTexte=20070308.

навіть за надзвичайної ситуації. Зрозуміло, що в цей проміжок часу особи, які забирали неповнолітнього та були призначені опікунами, за рішенням сімейної ради позбавляються всіх ефективних прав щодо неповнолітнього, оскільки жодне рішення не може бути прийняте від його імені.

У разі надзвичайних ситуацій (коли батьки позбавляються батьківських прав) суддя з опіки може в будь-який час автоматично на прохання батьків або родичів, а також прокурора вирішити відкрити опікунство після слухання справи та призначити законного адміністратора. Якщо опіка відкрита, суддя з опіки скликає сімейну раду, яка може призначити опікуном законного адміністратора або іншого опікуна (ст. 391 ФЦК). Позбавленим здійснення батьківських прав може бути батько або мати, що не в змозі висловити свою волю через інвалідність, відсутність або з іншої причини (ст. 373 ФЦК).

Відповідно до нової редакції ст. 392 ФЦК, якщо дитина приходить, щоб бути визнаною одним із її батьків після відкриття опіки, суддя з опіки може на прохання одного з батьків вирішити замінити законного адміністратора з опіки.

Без шкоди для положень ст. 392 ФЦК опіка закінчується емансипацією неповнолітнього або за віком. Вона також закінчується в разі смерті особи (ст. 393 ФЦК).

Статті 395, 396 ФЦК передбачають вимоги до особи опікуна та його діяльності.

Особисте право обрати опікуна з родичів або сторонніх осіб належить лише тому з батьків, хто помер останнім, якщо він до дня своєї смерті здійснював законне управління чи опікунство. Це право може бути здійснене лише у формі заповіту або спеціальної заяви в присутності нотаріуса. Опікун, призначений батьком чи матір'ю, не зобов'язаний приймати опіку (ст. 403 ФЦК).

Якщо опіка залишається вакантною, опікунський суд має звернутись до відповідного державного органу для соціальної допомоги дітям. У цьому випадку наглядова рада не має ні родини, ні опікуна-спостерігача (ст. 411 ФЦК).

Таким чином, аналіз режимів захисту прав неповнолітніх у Франції (законної адміністрації, законної адміністрації під судовим контролем та опіки) дає можливість стверджувати про доцільність подальшого аналізу й виваженого запозичення позитивних напрацювань в означеній сфері для застосування в українському правовому просторі. Цікавою для аналізу варто вважати практику функціонування у Франції інституту сімейної ради та досвід роботи Національної ради з питань соціального захисту дітей і відомчого Наглядового органу щодо захисту дитинства.

Анотація

Досліджено новації у сфері сімейного права Франції, спрямовані на реалізацію захисту прав неповнолітніх. Проаналізовано зміни до Цивільного кодексу Франції, внесені відповідно до Постанови № 2015-1288 від 15 жовтня 2015 р. та Закону про захист дітей № 2016-297 від 14 березня 2016 р., що стосуються існуючих режимів захисту неповнолітніх у Франції: суто законної адміністрації, законної адміністрації під судовим контролем та опіки.

Summary

The novelties in the sphere of French family law, aimed to the realization of the protection of minor's rights, are researched. Analyzed the changes to French Civil Code which were made in accordance with Resolution № 2015-1288 of 15 October 2015 and the Law on Protection of Children № 2016-297. These changes reply to the existing regimes of the protection of minors in France: strictly legal administration, legal administration under judicial control and guardianship.

Використана література:

1. 10 Octobre 2016. Loi protection de l'enfant: les modalités du PPE, du CNPE et de l'ODPE précisées par décrets [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cnape.fr/fr/home.html>.
2. Code civil [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGI-TEXT000006070721>.
3. Convention on the Rights of the Child. Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 44/25 of 20 November 1989 entry into force 2 September 1990, in accordance with article 49 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>.
4. Declaration of the rights of the child [Proclaimed by General Assembly Resolution 1386(XIV) of 20 November 1959. This was the basis of the Convention of the Rights of the Child adopted by the UN General Assembly 30 years later on 20 November 1989. The Convention on the Rights of the Child was entered into force on 2 September 1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unicef.org/malaysia/1959-Declaration-of-the-Rights-of-the-Child.pdf>.
5. Décret № 2008-1484 du 22 décembre 2008 relatif aux actes de gestion du patrimoine des personnes placées en curatelle ou en tutelle, et pris en application des articles 452, 496 et 502 du code civil [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000020017088&categorieLien=id>.
6. Eurochild Conference 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.eurochild.org/fileadmin/public/02_Events/2016/Eurochild_Conference/programme_eurochildconf2016.pdf.
7. European Convention on the Exercise of Children's Rights [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/160>.
8. Le régime de protection des mineurs – Compte-rendu de la réunion de la Commission "Famille" du barreau de Paris en date du 19 mars 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.avocatparis.org/system/files/worksandcommissions/famille_majeurs_vulnerables_19_mars_2015.pdf.
9. LOI № 2007-293 du 5 mars 2007 réformant la protection de l'enfance [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000823100&categorieLien=id>.
10. Loi № 2007-308 du 5 mars 2007 portant réforme de la protection juridique des majeur [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?jsessionid=980F21CE70B335471D4515E90D72E2E4.tpdila10v_3?cidTexte=JORFTEXT000000430707&dateTexte=20070308.
11. Ordonnance № 2015-1288 du 15 octobre 2015 portant simplification et modernisation du droit de la famille [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do?jsessionid=2F563493CA7AB-3121C5A40CDB38AA25B.tpdila10v_3?cidTexte=JORFTEXT000031319729&idArticle=LEGIARTI000031322338&dateTexte=20151016.
12. Protection de l'enfant: les nouvelles dispositions issues de la loi № 2016-297 du 14 mars 2016 relative à la protection de l'enfant [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://oned.gouv.fr/system/files/publication/20160315_notedactu_loipe.pdf.
13. LOI № 2016-297 du 14 mars 2016 relative à la protection de l'enfant [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do?jsessionid=2F563493CA7AB3121C5A40CDB38AA25B.tpdila10v_3?cidTexte=JORFTEXT000032205234&idArticle=LEGIARTI000032205892&dateTexte=20160316.

Інна Яніцька,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»